

TEKNOLOJİK GELİŞMELER ÇERÇEVESİNDE DEĞİŞEN GÜÇ ALGISI, GÜVENLİK
KÜLTÜRÜ KAVRAMI VE ULUS DEVLETİN GÜVENLİK İNŞASI*

Dr. Burak KÜRKCÜ**

ÖZ

Dünyadaki küresel gelişmelerin devrimsel etkilerinden ötürü, güç ve güvenlik kavramlarının değişimi konusunda yoğun bir tartışma sürmektedir. Uluslararası İlişkiler disiplininde araştırma yapan akademisyenlerin en büyük tartışma konularından biri olan güvenlik kavramı, geleneksel teorilerde çoğunlukla devletle özdeşleştirilse de bugün bu kavram daha geniş bir bakış açısıyla değerlendirilmektedir. Söz konusu kavramsal değişim, devletin güvenlik konusundaki fonksiyonunun sorgulanmasını da beraberinde getirmektedir. Bu çalışma, ulus devlet ekseninde gelişen yerleşmiş güvenlik algısının ne şekilde değiştiğine ilişkin somut ve kapsamlı bir anlayış getirmeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda, güç ve güvenlik kavramlarının değişen dünya dinamikleri çerçevesinde nasıl algılandıklarına odaklanmaktadır. Yeni bir kavram olarak güvenlik kültürünün, küresel gelişmelerin dışsal etkisi olarak güvenlik anlayışını nasıl değiştirdiği tartışılırken, yeni tehdit türlerinin geleneksel güvenlik anlayışı üzerindeki etkisine dair kapsamlı bir açıklama getirmeye çalışılmaktadır. Kriz ve çatışma temelli tartışmaların aksine, gıda, sağlık, göç ve uluslar ötesi terörizm güvenlik kültürünün farklı boyutlarına değinilerek ve devlet dışı küçük güçlerin ulus devletin gücünü nasıl aşındırdığı ve geleneksel Uluslararası İlişkiler teorilerindeki ulusal güvenliğin ne şekilde yapılandırıldığı tartışılmaktadır. Güvenliğin belirtilen yönlerinin, ulus devletin kapasitesini zayıflattığı belirtilebilse de yerine onun kadar güçlü bir yapı gelmediği gibi gücünü çeşitli metotlar kullanarak pekiştirebildiği sonuçlarına varılmaktadır. Günün sonunda, ulus devletin güç uygulama ve güvenlik kültürünü etkileme kabiliyetlerini kaybetmediği ve aksine yeniden etkinleştiği değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Güvenlik, Kültür, Ulus, Devlet, Güç.

CHANGING POWER PERCEPTION, SECURITY IN THE FRAMEWORK OF
TECHNOLOGICAL DEVELOPMENTS CULTURE CONCEPT AND SECURITY BUILDING OF
THE NATIONAL STATE
ABSTRACT

There is an ongoing debate about the change of power and security concepts due to the revolutionary effects of global developments in the world. Although the concept of security, as one of the main research topics of academic scholars in the International Relations (IR) discipline, is mostly identified with the nation state in traditional theories, today this concept started to be evaluated from a wider perspective. This conceptual change of security raises discussion on the questioning of the state in terms of its functioning. This study aims to bring a concrete and comprehensive understanding of how the established perception of security evolving in the nation state axis has changed. In this context, it focuses on how power and security concepts are perceived within the framework of changing world dynamics. While discussing how the security culture as a new concept has changed the security understanding as an external effect of global developments, it is tried to bring a comprehensive explanation about the effect of new types of threats on traditional security understanding. Contrary to the crisis and conflict-based discussions, security culture is discussed by addressing the different dimensions of security, such as food shortage, health, migration and transnational terrorism. Besides, it is also evaluated how non-state small powers erode the nation state and how

*Bu çalışmanın akademik olmayan daha eski bir versiyonu yayından kaldırılan www.esagev.org internet sitesinde yazarın kişisel öngörülerini olarak yayınlanmıştır.

** Ticaret Bakanlığı, burakkurcu1923@gmail.com, Orcid No: 0000-0002-5174-4988

national security is evolvingly structured by traditional IR theories. Although it can be stated that the specified aspects of security weaken the capacity of the nation state, it is concluded that the nation state can consolidate its power by using various methods, where it has not been replaced by any other polity. At the end of the day, it is considered that the nation state has not lost but regained its ability to influence security culture.

Keywords: Security, Culture, Nation, State, Power.

1. Giriş

Teknolojinin son birkaç on yılda geldiği nokta, bir yandan insanların hayatını kolaylaştırırken bir yandan da güç ve güvenlik algısının bireysel, ulusal ve uluslararası seviyede yeniden şekillenmesini beraberinde getirmiştir. Yoğun bir tartışma konusu olan güç ve güvenlik algısındaki değişim geleneksel anlamdaki ulus devlet temelli egemenlik anlayışını olduğu kadar bireysel anlamdaki güvenlik anlayışını da yeni bir eksene taşımıştır. Bugün güvenlik kavramı, egemenliğin bir unsuru olarak devletin tekelindeki yaklaşımın ötesine geçerek bireye indirgenmekte ve teknolojiye paralel olarak güvenlik sağlama gücü de egemenliğin dışında farklı dinamikler üzerine oturmaktadır. Bir bilgisayar korsanı tarafından, insanların taşıdığı kalp pillerinin 15 metre uzaktan 830-volt elektrik verilerek durdurulabildiği ispatlandığında,¹ ABD Başkan Yardımcısı Dick Cheney'in yaptığı ilk iş kendi kalp pilinin uzaktan erişim özelliğini kapatırmak olmuştur (Keszthelyi 2015: 41).

Bu çalışma, teknolojik ilerlemenin getirdiği sosyal ve politik değişimler ışığında, güç ve güvenlik kavramının nasıl değiştiğini inceleyerek "Güvenlik kültürü" olarak adlandırılan yeni kavramın uluslararası ilişkilerdeki boyutunu irdelemektedir. Güvenlik kültürü kavramını tanımladıktan sonra devlet dışı aktörlerin güç denkleminde ulus devleti ne şekilde sınırlandırdığı tartışılırken ulus devletin iddia edildiği gibi bir güç erozyonuna uğrayıp uğramadığı da değerlendirilmektedir. Burada temel tartışma konusu, teknolojik gelişmelerin dışsal bir etkisi olarak ortaya çıkan güvenlik kültürünün bireylere ve devlet dışı aktörlere büyük güçleri zorlayabilecekleri ölçüde güç kazandırıp kazandırmadığı ile ve geleneksel güç ve güvenlik algısındaki değişikliklerin ulus devletin etkinliğini azaltıp azaltmadığıdır. İlerleyen bölümlerde güç, güvenlik ve güvenlik kültürü kavramlarına genel bir bakış açısı sunulduktan sonra teknolojik gelişmelerin küresel dinamikler ekseninde bu kavramları nasıl etkilediğine değinilmektedir. Söz konusu etkiler eleştirel bir bakış açısıyla ele alınırken ulus devletin geleceği de bu etkiler ışığında somut örnekler ile tartışılmaktadır. Böylelikle, eleştirel güvenlik çalışmalarından da faydalanılarak güç ve güvenlik tartışmasına farklı bir yaklaşım sunulması amaçlanmaktadır.

Teknolojik gelişmelerin ve devlet dışı aktörler tarafından kaynaklara erişim kolaylığının, devletin gücünü ekonomi ve diğer pek çok alanda etkilediği bilinmektedir. Bu çalışma, araştırma alanını güvenlik kültürü kavramıyla sınırlandırdığı için devletin güvenliğe dair gücünün aşınmasına odaklanılmaktadır. Böylelikle, güvenliğe dair tehditlerin değişen yönü ve yoğunluğuna ilaveten güvenlik tedbirlerinin bir kültür oluşturularak bireyler ve devlet dışı aktörler tarafından ne şekilde kurgulandığına özel önem atfedilmektedir.

2. Güç, Güvenlik ve Güvenlik Kültürü

¹ "Kalp Pili Hackerı Solucanların Toplu Katliam Gerçekleştirebileceğini Söylüyor", Bkz <http://www.computerworld.com/article/2473402/cybercrime-hacking/pacemaker-hacker-says-worm-could-possibly--commit-mass-murder-.html> Erişim Tarihi 29/10/2019.

Özel kuvvetler üniforması giymiş ve elinde ağır bir silah taşıyan bir askerin tablosu insanların güç ve güvenlik konusundaki geleneksel algılarını betimlerken, aynı askerin bir bilgisayarın başında sivil kıyafetler ile oturması, günümüz teknolojisiyle bakılınca güvenliği çok daha yıkıcı bir şekilde etkileyebilecekken zihinlerde aynı algıyı oluşturmayabilir. O halde, asker ve savaş kavramları üzerinden sosyal olarak inşa edilmiş güvenlik anlayışı bugünün gerçekliğinde ne ölçüde yeterlidir? Booth (2007: 96), Uluslararası İlişkiler disiplininde eleştirel teorilerin yükselmeye başladığı 1980'lere kadar, Oxford sözlüğünde yer alan “*tehlikeden uzak ve arınmış durma*”² tanımının ötesinde, güvenlik kavramının Gerçekçi Teori tarafından devletler arasındaki stratejik ilişkilerin ve askeri güç alanındaki mücadelenin sebep ve sonucu olarak tartışılmaz şekilde ön kabul olarak sunulduğunu belirtmektedir. Geleneksel gerçekçi yaklaşım, insan doğasının kötülük ve fenalık ile bağdaştırdığı ve insanın ortaya çıkardığı devlet adli politik yapının da aynı özelliklere sahip olduğu varsayımından hareketle, güvenlik kavramını devletler arası güç mücadelesi temelinde açıklamaya çalışarak bunu sağlamanın yolu olarak askeri güç kapasitesini görmektedir. Her ne kadar çevre, gıda kıtlığı, açlık ve fakirlik, doğal afetler ve diğer benzer durumlar insanların güvenliğini tehdit eden temel konular olsa da, güvenlik geleneksel anlamda ulusal güvenlik ve askeri güce eşitlenerek gerçekçi teori tarafından kabul görmektedir (Yurdusev 2003: 109).

Bilgin (2003: 217), zihinlerde oluşturulmuş devlet temelli bu güvenlik algısının birey ve toplum eksenli güvenlik kavramına yönelik diğer düşüncelerin oluşmasını da engellediğini ifade etmektedir. Bu algının oluşmasında şüphesiz art arda gelen iki dünya savaşı ve sonrasında Soğuk Savaş döneminin ideolojik temelli güvenlik tehdidinin de büyük etkisi bulunmaktadır. Nitekim Gusterson, *International Security* (Uluslararası Güvenlik) dergisinin yayınlarına atıfta bulunarak bu derginin zihinlerde Soğuk Savaş'ın neredeyse hiç bitmeyeceği algısını oluşturduğunu ve okurlarının da bu algıdan ötürü Berlin Duvarı'nın yıkıldığı 1989 yılında büyük bir şok yaşadıklarını belirterek, Soğuk Savaş'ın güvenlik anlayışındaki algısal gücüne değinmektedir (Bilgin 2017: 653). Bilgin (2003: 206), Soğuk Savaş sürecindeki çatışma ve kriz temelli “Batıcı” güvenlik algısının aksine, üçüncü dünya ülkelerinde ise devlet oluşturma süreci esnasında ortaya çıkan iç güvenlik, gıda, sağlık ve ticaret gibi konuların daha fazla önemsendiği yeni bir güvenlik algısının hâkim olduğunu ifade etmekte, ancak bu ülkeler içinde de toptan bir kabul olmadığını ve bir kısım ülkelerin bu yeni yaklaşıma karşı çıktığının altını çizmektedir. Güvenlik algısının oluşturulmasına ilişkin olarak Soğuk Savaş'ın öne çıkarıldığı bu tartışmanın pek çok açıdan aydınlatıcı olduğu değerlendirilmekle birlikte, ulusu dış tehditlerden koruma biçimindeki güvenlik anlayışının modern ulus devletin ortaya çıktığı ilk dönemlerden itibaren var olduğunu belirtmek gerekir.

Burada, ulus devlete tayin edilen egemenlik rolü çerçevesinde güvenlik sağlama anlayışının günümüzdeki güvenlik problemlerini bertaraf etmeye ne ölçüde yeterli olabileceği sorusu akıllara gelmektedir. Bir diğer deyişle, güç mücadelesinin hem sebebi hem de sonucu olarak değerlendirilen güvenlik kavramının, devlet tekelinde sağlanan bir anlayışa oturtulması tartışılması gereken bir husus olarak görülmektedir. Bu kapsamda, Booth (1991) devlet eksenli güç anlayışını eleştirerek özgürleşmenin gerçek güvenliği sağlayacağını ifade etmekte ve bunu hayatta kalma ve yaşama arasındaki farkı ön plana çıkararak ortaya koyduğu *survival plus* (hayatta kalmanın

²<https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/security>.

ötesi) kavramı ile açıklamaktadır. Waever (1998: 41) ise güvenliğin kaynağına odaklanmak yerine oluşturulma sürecine eğilerek gelenekseller ve genişleticiler diye sınıflandırdığı güvenlik çalışmalarını incelemeyi tercih etmektedir. Burada, ilk grubun ulusal güvenliği merkeze koymasına rağmen ikinci grubun güvenliğin günlük kullanımını kavramsallaştırırken düştükleri hatayı eleştiren Waever (1998: 42), güvenliğin devlet dışı terimlerle izah edilemeyeceğini iddia etmektedir. Bunu da ulusal güvenliği merkeze koyarak bireysel ve uluslararası seviyedeki dinamikleri de etken unsurlar olarak belirlediği “saat camı modeli” ile açıklamaktadır. Bu modelde belirttiği bireysel ve uluslararası etkenlerin güç dinamiklerini nasıl etkilediğine ilişkin tartışma ise gücün ne olduğu tartışmasını getirmektedir.

Morgenthau (1948), uluslararası ilişkilerin ulusal çıkarları maksimuma çıkarabilmek için devletlerin ortaya koyduğu bir güç mücadelesi olduğunu savunurken, Naim (2013: 37) kapitalizm ve ulusalcılık sayesinde Weberci devletin, hiyerarşi ve merkezileşme ile elde ettiği birikmiş konsantre güç sayesinde son birkaç on yıla kadar tartışılmaz ve alt edilemez en büyük güç olarak kendisini içte ve dışta zorlamaya çalışan diğerlerine karşı bariyerler oluşturduğunu belirtmektedir.³ Bu yaklaşım çerçevesinde, Naim (2013:25) gücü tanımlarken, diğer aktörlerin mevcut ve gelecekteki eylemlerini kontrol edebilme, yönetebilme ve engelleyebilme becerisine dair araçsal kapasiteyi öne çıkarmaktadır. Bu kapasite için öncelikle becerinin gerekli olduğunu ifade ederken aynı zamanda fiziki güç (kas), ahlaki veya geleneksel kurallardan kaynaklı yükümlülükler (yasa), reklam yoluyla ikna (göz boyama) ve somut teşviklerle sadakati kazanma (ödül) olarak tanımladığı dört ayrı kanalın stratejik güç mücadelesi için gerekli olduğunu öne sürmektedir (Naim 2013: 32). Nitekim kendinden başka hiçbir “diğer”in askeri güç veya şiddet eylemi kullanırken meşru olamayacağını algısal olarak oluşturan ulus devlet aynı zamanda bu askeri güç kapasitesi ile birlikte güvenlik kültürünü de oluşturmaktadır. Bu da güvenlik kültürü kavramına odaklanma ihtiyacını beraberinde getirmektedir.

Krause (1999:1), Oxford sözlüğündeki “*bir grubun veya insanlığın fikirler, gelenekler ve sosyal davranışları*” biçiminde yer alan kültür tanımını da dikkate alarak, güvenlik kültürünü “*tehditler ve tehdit edici unsurlara karşı toplum tarafından kalıcı ve paylaşılmış varsayımlar, inançlar ve davranışlar*” olarak tanımlamaktadır.⁴ Uluslararası Atom Enerjisi Ajansının “*örgütler ve bireylerin kendi varlıklarının teminatını tehdit ihtiva eden unsurlara karşı gösterdikleri özellikler ve nitelikler*”(Carroll 2007: 23) biçimindeki tanımıyla birlikte değerlendirildiğinde, Booth’un belirttiği tehdit eden bir unsurun varlığı, gerçek bir tehlike veya etkisinden kaçınılması gereken bir tehlike tehdidi ve bu tehlikeden kaçınma isteği, güvenlik kültürünün üç temel husus olarak ortaya çıkmaktadır. Güvenlik kültürü konusunda Roer (2015: 19) bireylerin birbiriyle ilişkilerini şekillendiren üç boyut olarak insanları, insanların ortaya koyduğu politikaları ve politikaların yön verdiği teknolojik ilerlemeyi vurgulayarak teknolojinin de insanın yaşamını ve politika önceliklerini şekillendirdiği bir döngüden bahsetmektedir. Bu döngü sebebiyle, insanların kendi ortaya çıkardıkları politikaların ve teknolojilerin kendi güvenlik kaygılarını ve güvenlik kültürlerini de oluşturduklarını ifade etmek yanlış olmayacaktır. Daha net ve somut bir ifadeyle, çalışmanın başında belirtilen Cheney ve kalp pili örneğinde olduğu gibi, uzaktan müdahale ile kalp durma riskini azaltmak

³ Mitropolitski (2011) Weberci devlet anlayışının gücü meşru kullanma hakkı temelindeki tanımına ilişkin olarak farklı yorumlamalar getirmektedir.

⁴ Gariup (2009: 41) stratejik kültürü de güvenliği sağlayacak uygun enstrümanları bulmak olarak tanımlamaktadır.

amacıyla ortaya çıkan teknoloji sayesinde kalp piline uzaktan erişim güvenlik kültürünün bir unsuru iken ortaya çıkardığı negatif dışsallık sebebiyle bilgisayar korsanlarının çalışan kalbi durdurmasına sebep olarak başlı başına bir güvenlik tehdidine dönüşebilmekte ve hiç olmayan bir güvenlik tehdidi insanların politika ve teknolojik tercihlerinden ötürü meydana gelebilmektedir. Bunun gibi pek çok örnek göz önüne alındığında, insan hayatındaki gelişmelerin devlet dışı aktörleri güvenlik kültürüne nasıl dahil ettiği sorusu önem kazanmaktadır. Bir sonraki bölümde Naim'in gelişmelere ilişkin öngörülerini incelenerek güvenlik kültürünün şekillenmesine ilişkin değerlendirmeleri analiz edilmekte ve aktörler arasındaki güç ilişkisi tartışılmaktadır.

3. Kart Destesini Yeniden Karıştırmak mı, Kartları Değiştirmek mi? Güç ve Güvenlik Kültürüne Yeni Bakış

Meşhur bir fars hikâyesinde, kaybettikleri savaş sonucunda galip prens tarafından ölüm cezasına çarptırılan iki prensten birinin galip prensin çok sevdiği hasta atını tedavi edip uçan bir at haline getirebileceği vaadiyle hayatta kaldığı ve galip prensin güç dengesini bozacak şekilde atıyla uçabilen tek prens olma hevesinin esir prensin hayatta kalma şansını nasıl artırabildiği anlatılmaktadır. Vaatte bulunan esir prensin, prensin ölebileceği, atın ölebileceği ya da mucizevi şekilde uçabileceği ihtimalleri devam ettiği sürece hayatta kalabildiğinden bahsedildiği hikâyede, atın veya prensin ölüşü kart destesini yeniden karıştırmak gibi görünürken, atın mucizevi şekilde uçabilme ihtimali kart destesini tamamen değiştirmek ve uçan prens sayesinde güç dengesini tamamen alt üst etmek olarak değerlendirilebilir. Buradan çıkarılacak bir analogiyle, insanların mutlak güvenliği sağlamak konusunda ulus devlete güvendiği, ancak mevcut gelişmelerin ata uçmayı öğreten prens gibi güç dengesini tamamen değiştirdiği ifade edilebilir. Bugün devlet hayattadır ama uçmayı öğrenen at da güvenlik için yeni tehlikeler ve fırsatlar sunmaktadır.

3.1. Güç Aşınması

Naim (2013: 33) gücün erozyonunu kartların yeniden karıştırılması gibi görürken güç ekseninin kaymasını kartları değiştirmek gibi görmektedir. İlkini, gerçekleşen gelişmeler ve güç dinamiğinin yapısal değişimi sebebiyle tüm güç sahiplerinin eş zamanlı olarak gücünün azalması şeklinde açıklarken, ikincisini gücünü kaybeden bir aktör yerine başka bir aktörün yeni güç merkezi olması şeklinde izah etmektedir. Bugün güç kanallarını kullanmak eskisi kadar kolay olmadığından, geleneksel güç merkezleri için güç erozyonundan bahsetmek mümkündür. Naim (2013: 33) bunu "*güç artık eskiden satın alabildiği kadarını alamamakta ve gücü elde etmek kolay, devam ettirmek zor ve kaybetmek kolaylaşmaktadır.*" cümlesiyle açıklamaktadır. Artık güç sahibi olmak eskisi gibi büyük bir boyut, tarih ve gelenek gerektirmemekte ve güce erişim engellerinin etkisini kaybettiği bu yeni süreçte küçük güçler pekâlâ eski büyük güçleri zorlayabilmektedir (Naim 2013: 23). Güce erişim bariyerlerinin veya engellerinin neden aşındığı ve etkisini kaybettiği sorusuna ise Naim "*Daha Çok Devrimi, Daha Hareketli Devrimi ve Zihinsel Devrim*" adını verdiği üç devrimin dünya dinamiklerini değiştirdiği ve insan algısını farklılaştırdığı yanıtını sunmaktadır.

Artan nüfus, yükselen yaşam standartları, ürün miktarındaki artış, okuma yazma seviyesindeki yükselme, partilerin, seçimlerin, suçluların, ilaçların ve çevresel sorunların miktarındaki artış gibi pek çok değişken Daha Çok Devrimi'ni tetikleyen ve devletlerin çeşitliliği artmış isteklere uygun yöntemleri bulmakta zorlayan bir dinamiği beraberinde getirmektedir. Eskiden kas, ödül, yasa ve göz boyama kanallarını daha

rahat kullanabilen devletler, insanların erişimine daha kolay açılan ve sayısı artan tercih, seçim ve kaynaklar sebebiyle bu ayrıcalığı eskisi gibi kullanamamaktadır.

Bahsedilen Daha Çok Devrimi, insanların, malların, hizmetlerin, paranın ve düşüncelerin daha hızlı dolaşım sağlayabildiği Daha Çok Hareket Devrimi ile birlikte ele alındığında, sınırsal olarak çevrelenmiş ulus devletlerin egemenlik anlayışının da tehdit altında olduğu ileri sürülmektedir. Teknolojik yenilikler sayesinde cep telefonu ve internetin ortaya çıkışıyla birlikte hareketliliğin daha ucuz ve hızlı hale gelmesi, devletlerin vatandaşlarına hitap etmesini de zorlaştırmakta ve dünyanın dört bir yanındaki pek çok farklı fikre erişim imkânı bulan vatandaşların Zihinsel Devrimi'ni beraberinde getirmektedir. Devletin varlığını ve otoritesini sorgulayan, şüphecilik ekseninde, söylenen hiçbir şeyi peşin hükümle kabul etmeyen ve evrensel değerleri daha hızlı özümseyen ülke vatandaşlarının düşünce yapıları ve beklentileri de eskisinden farklı biçimde şekillenerek onları devletin tekil meşruiyetini sorgulamaya yöneltmektedir. Devlet dışı aktörlerin de gücün dört kanalını kullanabilme becerisi sayesinde, ödül ve maddi teşviklere erişimi kolaylaşan insanların, devletlere bağlılığı ve sadakatlerinin sağlamlştırılması zorlaşmaktadır. Burada Naim'in yorumları Rosenau'nun (1990) *Türbülanslı Değişimin Kaynağı* çalışmasında özetlediği terörizm, uyuşturucu ticareti ve hava kirliliği gibi yeni tehditlerin varlığı ile devletlerin kendi sınırlarını aşan bu dışsal sorunlarla mücadele etmedeki yetersizlikleri sebebiyle yaşanan türbülanslı değişim ile benzerlik göstermektedir. Naim (2013: 55) tüm bu değişimlerin kaynağını Soğuk Savaş'ın bitişi ve internetin doğuşu olarak gösterirken, devletin güvenliği sağlama ve güvenlik kültürünü oluşturma kapasitesinin de eş zamanlı olarak düştüğünü belirtmektedir. Güvenlik kültürünü ulusal güvenlik kavramından ayırıştırıran bu yeni dinamiklerin ortaya çıkardığı yeni güç anlayışı kendi dinamiklerini de beraberinde getirmektedir.

Her bireyin güvenlik uzmanı olmadığı bir dönemde devlet, asker ve polis güçleri sayesinde profesyonel olarak güvenlik sağlayan bir yapı iken, bugün özel ordular ve güvenlik kuvvetleri ve hatta terörist örgütler bile sadakatleri ve destekleri karşılığında üyelerine ya da müşterilerine güvenlik hizmeti sunmakta ve devlet otoritesini bilerek veya bilmeyerek aşındırmaktadır. Apartmanlarda oturan insanların özel güvenlik hizmeti satın aldığı bu yeni dönemde güvenlik kültürü bireysel seviyeye inmiş ve konvansiyonel savaşların önceliğini kaybettiği süreçte terör örgütleri devletler arası mücadelelerde kullanılan daha ucuz bir yöntem olarak ortaya çıkmıştır. Bilgisayar başında oturan bir korsan, aktivist bir grup, sosyal medya kampanyaları yürüten bir fenomen, borsa hisselerini elinde tutan bir oyuncu ya da uluslararası çıkar grupları, devleti sınırlayan ve zorlayan diğer unsurlar olarak güçlerini artırmakta ve insanların sadakatini satın almaya niyetli şekilde devletin karşısında yer alabilmektedir. Sosyal medya kampanyası ile başlatılan Arap ayaklanmaları sonrasında devrilen rejimler, Soros'un hamlesiyle çöken İngiltere borsası, insanların kişisel verilerini toplayarak seçim sonuçlarını etkileyecek bilgileri elde eden sosyal medya platformları ya da *wikileaks* belgelerini sızdırarak ABD'yi zor duruma sokan "Assange" hadisesi gibi pek çok unsur, artık ulus devleti konvansiyonel ordulardan daha fazla tehdit edebilmekte ve görünmez savaşları çok daha ucuza mal edebilmektedir.⁵ Naim (2013: 114), kültürel

⁵ George Soros'un 1992 yılında İngiltere Merkez Bankasının çökertme girişimine ilişkin bir inceleme için bkz <https://www.thebalance.com/black-wednesday-george-soros-bet-against-britain-1978944> (Erişim Tarihi 22/11/2019). Julian Assange tarafından sızdırılan *wikileaks* belgelerinin oluşturduğu tehdide ilişkin bir çalışma için bkz

farklılıkları, tarihsel tartışmaları, fikri mülkiyet ve patent haklarını, etnik, dinsel ve fikişsel farklılıkları da ulusal güvenliğin ötesinde güvenlik kültürünün parçaları olarak eklemektedir. Keszthelyi (2015: 41) ise savaş meydanında askeri bir defa öldürebilen kurşundan farklı olarak, saldıranın kimliğinin dahi tespit edilemediği bir siber saldırı ile devletlerin ve kurumlarının defalarca çökertilebildiği siber savaşlarda saklanacak bir cephe veya korunacak bir siper olmadığını vurgulamaktadır. *Anonymous* Korsan Grubu'nun İsrail'e, Çinli korsanların Türk devlet kurumlarına, Türk korsan grubunun Çin devlet kurumlarına gerçekleştirdikleri siber saldırılar göz önüne alındığında, devletlerin güvenlik kültürünün de ne ölçüde değiştiği ve daha fazla bilgi işlem personelinin neden güvenlik birimlerinde görev aldığı anlaşılır hale gelmektedir.

3.2. Devletler ve Değişen Dinamikler

Bireylerin devletleri zorlayabildiği yeni güvenlik kültürünün uluslararası seviyedeki yansımalarına bakıldığında, devlet eksenli büyük güçlerin veya ABD gibi egemen güçlerin tekelinin yavaş yavaş aşınmaya başladığı gözlemlenebilmektedir. Calleo'nun (2009: 149) "*ABD beceremiyorsa diğer devletler de beceremez*" şeklinde ifade ettiği güç aşınması sadece devletleri değil, bireyleri de doğrudan tehdit edebilen güvenlik tehlikelerini doğurmaktadır. Enerji üretmek amacıyla faydalanılan nükleer güç gibi barışçıl amaçlarla kullanılacak teknolojiler, uluslararası iş birliğinin olmadığı durumlarda büyük tehlikeler oluşturabilmekte (Khripunov vd 2007) ve DAES saldırıları sonrasında Brüksel'de nükleer tehlike korkusuyla barışçıl faydalarından vazgeçmeyi ve tesisleri durdurmayı sonuç olarak ortaya çıkarabilmektedir.⁶ Bireylerin satın alabileceği kadar ucuzlayan teknolojiler neticesinde Hizbullah'ın 2004 yılında İsrail'in üzerinde insansız uçak (*drone*) uçurmasının oluşturduğu psikolojik etki ve güvenlik kaygısı (Naim 2013: 106), devlet dışı aktörlerin elde edebildiği teknolojik olanakların ortaya çıkardığı güvenlik kültürü kaygılarının uluslararası seviyedeki yansıması açısından bir örnek teşkil etmektedir. Devletin gücünü tamamen ortadan kaldırmasa da, uluslararası iş birliği sağlanarak mücadele edilme ihtiyacını doğuran bu gibi tehditler uluslararası güvenlik kültürünün de oluşumunu hızlandırmaktadır.

Washington Uzlaşısı sonrası liberalleşme ve özelleştirme prensipleri ile devletlerin rolünün daha da sınırlandırıldığı bir dönemde, modern devlet kendi vatandaşlarına karşı Hobbes'un *Leviathan*'ı veya Soğuk Savaş dönemi devletlerine göre daha az fiziki güç kullanmak durumundadır ve yönünü terörle veya diğer sınır ötesi sorunlarla mücadeleye dönmektedir.⁷ Evrensel değerlerin yükseldiği ve uluslararası yasaların ulusal, dinsel ve kültürel yasalara göre ağırlığını daha fazla hissettirdiği de dikkate alındığında, Birleşmiş Milletlerin Milenyum Kalkınma Hedefleri⁸ gibi küresel hedeflerin ülkelerin vatandaşlarını daha fazla etkilediğini ve uluslararası güvenlik kültürüne katkı sağladığını ifade etmek yanlış olmayacaktır.

<https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/8166502/WikiLeaks-sparks-worldwide-diplomatic-crisis.html> Erişim Tarihi 22/11/2019.

⁶Belçikalı İki Nükleer Santral İşçisinin DAES'e katılması Cihatçıların Erime Felaketi İçin İstihbarata Sahip Olduğu Korkusunu Getirdi" Bkz <http://www.dailymail.co.uk/news/article-3510384/Belgian-nuclear-plant-guard-murdered-security-pass-stolen-two-days-Brussels-attacks.html> Erişim Tarihi 09/11/2019.

⁷Halihazırda iç savaş yaşayan ülkeler dahil edilmemiştir.

⁸ Bkz "Millennium Development Goals Report 2015"

[http://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20\(July%201\).pdf](http://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20(July%201).pdf) Erişim Tarihi 06/11/2019.

Bu noktada, devletlerin güvenlik alanındaki güç aşınmasının sebebinin gelişmeler çerçevesindeki kapasite yetersizliğinden mi yoksa devletlerin bilinçli tercihlerinden mi kaynaklandığı sorusu akıllara gelmektedir. ABD gibi gelişmiş ülkelerin, Washington Uzlaşısı sonrasında devletin sorumluluk alanını daraltmayı ve güvenlik kültürünü vatandaşlarına aşılıyarak devlet dışı unsurlara yönelmelerini bilinçli şekilde tercih ettikleri görülmektedir. Paralı askerlerden kurulmuş “Xe Services”, “Blackwater” ve “Academy” gibi isimlerle bilinen askeri nitelikli özel orduların bizzat devletin isteği ile ülke dışındaki askeri operasyonlara bile dahil edilmesi, bireysel silahlanmaya yasal olarak izin verilmesi, devlet kurumlarının veri güvenliğinin özel şirketlerce sağlanması ve şirketlerin kendi istihbarat ve güvenlik yapılarını oluşturması gibi pek çok husus, ABD devletinin tercihleri çerçevesinde ortaya çıkmaktadır. Özellikle 11 Eylül saldırıları sonrasında yeni taktikleriyle kendini gösteren terör örgütleriyle devletin mücadele etme konusundaki yetersizliği görülünce, güvenlik kültürü daha da önem kazanmış ve bireylerin güvenliği oluşturmadaki etkinliklerini artıracak bir bilinç oluşturulmaya çalışılmıştır. Eskiden erişim imkânı olmayan pek çok teçhizat ve teknolojiye, maddi olanaklar ve iletişim kolaylığı sayesinde ulaşmak artık çok daha kolaydır. Bugün herhangi bir özel güvenlik şirketi, yasal izinlerini aldıktan sonra bir eyaleti kontrol edebilecek kadar askeri malzeme tedarik etme şansına sahiptir.

Günümüzde güvenlik kültürü yalnızca askeri kapasiteye indirgenmemektedir. Sosyal medya platformlarından biri olan *Facebook*'un genç kurucusu Mark Zuckerberg, iki buçuk milyara yakın kullanıcıya sahip bu ağı sayesinde 56 milyar dolara yakın gelire sahip olarak dünyada ABD Başkanı kadar tanınırlığa ulaşabilmektedir.⁹ Dünyadaki pek çok ülkenin yıllık milli gelirine yakın geliriyle ABD kurumlarının dahi ulaşamadığı pek çok kişisel veriye neredeyse hiç çaba sarf etmeden erişebilmektedir. Üstelik bunu, kullanıcılara sağladığı güven sayesinde kullanıcıların rızası ile elde etmektedir. Devletin eskiden sahip olduğu güç asimetrisinin teknolojik gelişmelere erişim sayesinde yön değiştirdiği bir başka örnek ise *wikileaks* hadisesidir. Assange'ın bilgisayarda tek bir tuşa basarak ABD Ulusal Güvenlik birimlerine ve politikalarına verdiği zarar, herhangi bir savaşta uğrayacağından çok daha yıkıcı olabilmektedir.¹⁰

Naim'in belirttiği üç devrim dikkate alındığında, ABD vatandaşlarının artık her şeyin daha fazlasına erişme olanağı bulunduğu, dünyanın her yerine rahatlıkla ulaşım sağlayabildikleri daha hareketli bir hayata sahip olabildikleri ve zihinlerinin sadece kendi yaşadıkları eyalet ile sınırlı kalmayıp daha geniş düşünme şansını elde edebildikleri ifade edilebilir. Bu da güvenlik riskinin boyutlarını kavramayı kolaylaştırırken, bu risklerin çeşitliliğinin ve derecesinin eskisinden daha farklı olduğu anlayışını yerleştirmektedir. Yukarıda bahsedilen 11 Eylül saldırılarında olduğu gibi, devletin yeni güvenlik tehditlerini bertaraf etmede yeterli olmayacağı düşüncesi vatandaşların devletten beklentilerini değiştirmekle kalmayıp, devletin de bu alandaki gücünü kendi rızasıyla veya bilinçli olarak paylaşmasını beraberinde getirmektedir. Bu durum, İsrail gibi kendisini sürekli olarak tehlike altında gören bir ülkede daha farklı bir boyuta ulaşmakta ve bireylerin güvenlik kültürünü yüksek bir seviyeye taşımaktadır. Bu noktada, devlete ve bireylere güvenlik tehditleriyle baş etme konusunda hizmet sunan

⁹<https://www.statista.com/statistics/264810/number-of-monthly-active-facebook-users-worldwide/> Erişim Tarihi 17/01/2020.

¹⁰ ABD'nin *wikileaks* sonrası yerini değiştirmek zorunda kaldığı görevlileri ve ulusal güvenliğe verdiği zarara dair bir makale için bkz. <https://www.npr.org/2019/04/12/712659290/how-much-did-wikileaks-damage-u-s-national-security> Erişim Tarihi 11/01/2020.

özel firmaların gücünün oldukça ciddi boyutlara ulaşması ve uluslararası bir hizmet ağına dönüşmesi de dikkat çeken ayrı bir husustur.

Devletin güç ve güvenlik tekelinden vaz geçmesi her zaman bilinçli bir tercih olmayabilmektedir. Gelişmekte olan ülkelerden Meksika örneği incelendiğinde, ABD veya İsrail'den çok farklı bir tablo ortaya çıkmaktadır. Uyuşturucu kartellerinin ülkenin pek çok bölgesinde devletten daha fazla hakimiyet sağladığı bu ülkede, bilinçli bir tercihten ziyade kapasite yetersizliğinin ön plana çıktığı dikkat çekmektedir. Kartellerin sahip oldukları maddi olanaklar sayesinde ellerinde bulundurdukları mühimmat ve teknolojinin Meksika devletiyle yarışabilecek seviyede oluşu, önceki bölümlerde belirtilen devlete bağlılık ve güvenlik konusunda devlete güven noktasında vatandaşları zayıflatmakta ve devletin gücünü daha da aşındırmaktadır. Uyuşturucu kartelleri sağladıkları maddi teşvikler ile yalnızca devlet görevlilerinin sadakatlerini satın almakla kalmayıp, devletin kullanabildiği denizaltı ve uydu görüntülerine de kendi iş alanlarında kullanmak üzere sahip olabilmektedir.¹¹

Meksika örneğine diğer Latin Amerika ülkelerini de eklemek mümkündür. Buradaki amaç tüm ülkelerdeki güvenlik kültürü değişimini teker teker incelemekten ziyade, teknolojik gelişmelerin getirdiği değişimin devletleri isteseler de istemeseler de güçlerini paylaşma zorunluluğuna ittiğini göstermektir. Bu güç aşınması yalnızca kapasitesi azalmış devletlerde değil, güçlü devletlerde de aynı seviyede olmamakla birlikte belirli bir ölçüde kaçınılmaz olarak devam etmektedir.

Bilinçli bir tercihten de kapasite yetersizliğinden de kaynaklansa, güvenlik kültürünün devletin tekelinden çıkarılması şüphesiz güvenliği tesis etme konusunda farklı metotları ve yeknesak olmayan önlemleri de beraberinde getirmektedir. Bireylerin ya da yeni güç gruplarının kendi güvenliklerini sağlarken diğerlerinin güvenliğini riske atma konusunda ne ölçüde hassasiyet göstereceği belirsiz iken, güvenliği sağlama konusundaki başarısızlığın sorumluluğu hususu da ayrı bir gündem maddesini oluşturmaktadır. Burada, en temel tartışmalardan biri, devletin tekelinden çıkan güvenlik ve güvenleştirme anlayışının bireysel ve toplumsal güvenliği gerçekten sağlayabilip sağlayamadığıdır. Beck'in *Risk Toplumu* adlı çalışmasında belirtilen, toplumların kontrol edilebilir ve kontrol edilemez seviyedeki riskleri tanımlayarak kontrol edilemeyecek olanları güvenlik gündemine almaları biçimindeki güvenleştirme yöntemine ilişkin tartışma ekseninde, Bilgin (2003: 217), aslında bireylerin ve toplumların güvenlik sağlamak üzere inşa ettikleri algıların bizzat güvenliği tehdit edecek unsurların kaynağı olarak ortaya çıkabildiğini ifade etmektedir. Bu noktadan bakıldığında, tıpkı Brüksel'deki nükleer enerji ve DAES tehlikesinde belirtildiği gibi, güvenliği sağlamak için geliştirilen teknolojiler, insanların güvenliğini tehlikeye sokan yeni tehditler olarak kendini gösterebilmektedir.

Peki, tüm bu gelişen dinamikler çerçevesinde yeniden şekillenen güvenlik kültürü ve güç algısı ulus devleti tamamen ortadan kaldırmakta mıdır? Her ne kadar Naim ulus devletlerin gücünün oldukça aşındığını ifade etse de bir sonraki bölümde güvenlik kültürünün ulus devlet tarafından nasıl şekillendirildiği ve kendi lehine kullanıldığı tartışılmaktadır. Bu tartışmaya örnek bir ülke olarak Türkiye üzerinden yapılan somut bir inceleme de dahil edilerek, ulus devletin güvenlik anlamındaki kapasitesinin ve sınırlarının ne ölçüde aşındığı da eklenmektedir.

¹¹ Kartellerin sahip olduğu teknolojik donanım konusundaki bir makale için bkz https://www.vice.com/en_us/article/9akgj8/radio-silence Erişim Tarihi 04/01/2020.

4. Ulus Devletin Geleceği Ekseninde Güvenlik Kültürü

Önceki bölümlerde belirtildiği üzere, değişen dinamikler ışığında gelişen güvenlik kültürünü devletlerin ulusal güvenlik kavramından ayrıştıran gelişmeler her ne kadar yeni güç merkezlerinin elini sağlamlaştırmış olsa da, devletlerin merkezi güçlerini tamamen ortadan kaldırmamakta ve pek çok alanda devletin meşru tekeli kırılamamaktadır. İçinde bulunulan çağın en büyük ve en örgütlü gücü olma özelliğini devam ettiren devlet mekanizması, ortaya çıkan yeni güç merkezlerini ortadan kaldırmaktan ziyade kendi etki alanına sokabilecek yöntemler geliştirebilmektedir.

4.1. Ulus Devletin Yeniden Güç İnşası

Hemen hemen her kavramın devlet tarafından güvenikleştirilebileceği göz önüne alındığında, neyin güvenlik kapsamına sokulabileceği hususunda devletlerin ciddi bir etkisinden söz edilebilmektedir.¹² Kaynak sağlama açısından gelişen teknolojileri öncül şekilde büyük ölçeklerde kullanmaya devam eden devletler, kendi egemen sınırları içerisinde yapabildikleri yasal düzenlemeler sayesinde diğer güç unsurlarının hareket alanlarının sınırlarını da belirleme kabiliyetine sahip olarak eski güç bariyerlerini yeniden inşa edebilmektedir.

Sosyal medya platformlarının veri toplayabilme imkânlarını kişisel verilerin korunmasını öne sürerek güvenlik kültürü içinde sınırlayabilen, asker ve polis dışındaki özel güvenlik güçlerinin kurulması ve kullanılmasına ilişkin yasal düzenlemelerle bu unsurların faaliyetlerinin alanını belirleyebilen, güvenliğe tehdit oluşturan bilgisayar korsanlarına karşı büyük kaynakları ile daha kalabalık bir beyaz şapkalı korsanlar ekibini kullanabilen, sermaye hareketleri kanunları ile borsa ve diğer sermaye piyasalarına düzenlemeler getirebilen, rekabet kanunu ile devlet dışı güçlerin devleti tehdit edebilecek boyutlara ulaşabilecek tekeller oluşturmasını engelleyebilen, terörizm, uyuşturucu ticareti ve insan kaçakçılığı gibi faaliyetlerle uluslararası iş birliği içinde mücadele ederek evrensel ahlaki değerlerle bunları sınırlayabilen ve uluslararası şirketlerin lojistik ve değer zincirlerini ulusal düzenlemeler ve vergiler yoluyla kısıtlayarak uluslararası örgütlerdeki temsil tekeli sayesinde etki alanlarını kontrol edebilen ulus devletlerin, güvenlik kültürünü oluşturmada hala etkin oldukları ifade edilebilir. Gerek iç politikadaki kanun yapma gücü, gerek dış politikada temsil gücünden faydalanarak güvenlik kültürü algısını oluşturmada büyük role sahip olan devletler, teknolojik gelişimin ne yönde ilerleyeceği, hangi teknolojik yeniliklere kaynak ayrılacağı ve beşerî kaynakların hangi alanlarda faaliyet göstereceğine dair düzenlemeleri ve politikaları belirleyebilme olanağı sayesinde dolaylı olarak güvenlik kültürünü de yönlendirebilme kabiliyetine sahip olabilmektedir. Bu kabiliyet, devlet dışı güçlerin teknolojiye erişim ve güçlerini artırabilme olanaklarını devre dışı bırakmasa da ciddi bir bariyer görevi görebilmektedir.

Naim'in belirttiği kas, göz boyama, yasa ve teşvik gibi güç kanalları değerlendirildiğinde, her ne kadar küreselleşmeyle birlikte bu kanalların kullanımı eskisinden daha zor olsa da, devletler vatandaşlarının oluşturduğu güvenlik kültürü içindeki potansiyel tehlike ve tehditlerin varlığı sayesinde mevcudiyetine ilişkin

¹² Bilgin (2015) güvenikleştirme tartışması üzerine laikliğin bile Türkiye'de nasıl güvenikleştirilebildiğinin altını çizmektedir.

meşruiyetini hala etkin seviyede kullanabilmekte ve bu meşruiyeti yeniden üretebilmektedir. İnsanların güvenliklerine tehdit oluşturan tehlikelerin teknolojik gelişim ve teknolojiye erişim kolaylığı noktasında çeşit ve boyut açısından bu denli arttığı bir ortamda güvenlik kültürünün devleti dışlamaktan ziyade onu daha vazgeçilmez bir noktaya getirdiğini ifade etmek yanlış bir değerlendirme olmayacaktır. Bu noktadan bakıldığında, aslında devletlerin gücünü zorlayıp etkisini aşındırması beklenen devlet dışı aktörler güvenlik kültürü sayesinde devletin varlığı ve meşruiyetini güçlendiren ve hatta bazen devletin yeni gönüllü aygıtlarına dönüşen unsurlar olabilmektedir. Tıpkı beyaz şapkalı bilgisayar korsanlarında ya da Naim'in (2013: 132) "Gongo"¹³ diye tabir ettiği ve yurtdışında fahri olarak konsolosluk görevi icra eden gönüllü temsilcilerde olduğu gibi, devlet aygıtının yeni bileşenleri haline gelerek devleti aşındırmaktan ziyade mevcudiyetini güçlendirme rolü üstelenebilmektedirler.

Son olarak, daha önceki bölümlerde bahsedilen kriz ve çatışma dışındaki gıda, ticaret, sağlık, terörizm, mülteci sorunları gibi güvenliğin öne çıkan farklı boyutlarıyla mücadele açısından mikro-güçlerin ulus devlet gibi bir güç merkezine kıyasla zayıf kalacaklarını ifade etmek yerinde olacaktır. Güvenliğin ülke sınırlarını aşan söz konusu farklı boyutlarına çözüm getirmek için makro yaklaşımlarla büyük ölçekli projeler ve planlar ile küresel alanda koordinasyon sağlanması gerektiğinden, bunları sağlayabilen yine ulus devletin kendisi olmaktadır ve uluslararası kuruluşların bu noktadaki gücü ulus devletlerin istekliliğine bağlı olarak değişmektedir. Bu açıdan bakıldığında, bireysel ve toplumsal ekseninde oluşturulan yeni güvenlik kültürünün de sağlayıcısı yine en temelde ulus devlet olmaktadır.

Bu değerlendirmeler çerçevesinde, uluslararası ilişkiler disiplini açısından ulus devletlerin aşındığı ve varlığına ihtiyaç duyulmadığı iddiasına ihtiyatlı ve eleştirel yaklaşılması gerektiği düşünülmektedir. Her ne kadar geleneksel teorilerden gerçekçi yaklaşım, devletler arası ilişkileri çatışma ve güç mücadelesi, liberal yaklaşım da uluslararası örgütler vasıtasıyla barışa erişme ekseninde incelese de sert ve yumuşak güçlerin birlikte kullanıldığı akıllı güç kavramı devletlerin davranış biçimlerine daha kapsayıcı bir anlayış getirmektedir (Nye 2007). Bu anlayış da gerek tehditlerin tanımlanma şekli gerek tehditlerle mücadele şeklinin nasıl belirlendiği ve uluslararası sistemde çatışma ve iş birliğinin ne şekilde oluştuğunu ortaya koymaktadır. Haliyle, devletlerin iş birliğinin devlet dışı aktörlerle mücadele için nasıl kullanıldığı ve ne tür bariyerler oluşturduğunu da izah etmekte yol gösterebilmektedir.

5. Sonuç

Gerçekçi teorinin sunduğu ve insanların zihninde algısal olarak oluşturulmuş güvenlik kavramı ve güvenliğin sağlayıcısı olarak tartışmasız biçimde kabul edilen ulus devletin, uluslararası sistemin değişen dinamikleri ve teknolojik gelişmeler sebebiyle etkisini hissettirmesi eskisi kadar kolay olmamaktadır. Güvenliğin boyutlarının farklılaşmasıyla birlikte daha fazla önem kazanan güvenlik kültürü içinde, birey ve toplum seviyesinde yeni aktörlerin yeni güç merkezleri olarak ulus devletin gücünü aşındırdığı söylenebilmekle birlikte tamamen yerini alamadıkları sonucuna varılmaktadır. Naim'in belirttiği üç devrimin güvenlik kültürünün inşası noktasında devletin tekeline kıldığı ve yeniden inşa edilmiş bu güvenlik kültürünün de yeni bir kavramsallaşmayı beraberinde getirdiği görülmektedir. Ancak, insan, insanın ortaya

¹³ Naim, Gongo tabirini devlet tarafından örgütlenen devlet dışı organizasyonlar olarak tanımlamaktadır.

koyduğu politikalar ve bu politikalar sayesinde öne çıkan teknolojiler üçgeninde güvenlik sağlayacağı beklentisiyle oluşturulan yeniliklerin güvenliği bizzat tehdit eden yeni unsurlar olması ve bununla mücadelede de yine ulus devletin ön plana çıkması da dikkate alınması gereken çok önemli bir husustur.

Gücün kas, yasa, göz boyama ve ödül şeklinde özetlenen dört kanalını kullanmada ulus devletin eskiye nazaran zorluklar yaşadığı görülse de, kendi sınırları içindeki tek kanun koyucu olarak ulus devletin değişen dinamiklerin getirdiği değişen koşullara uyum sağlamak veya bunların önüne geçmek konusunda etkinliğinin devam ettiği sonucuna varılmaktadır. Güvenlik kültürü, kriz ve çatışma odaklı geleneksel algının ötesine geçebilmiş ve bahse konu kanalların kullanılabilmesi konusunda küçük güçleri de sisteme dahil edebilmiş olsa da, ulus devleti tamamen ortadan kaldıramadığı gibi sorunlarla büyük ölçek ve planlama ile mücadele konusunda onu yine vazgeçilmez bir unsur haline getirmektedir. Sonuç olarak, Soğuk Savaş sonrası ortaya çıkan gelişmelerin ulus devletin gücü ve sınırlarını bir miktar aşındırdığı görülmekle birlikte Uluslararası İlişkiler disiplininde ulus devletlerin arasındaki ilişkilerin önemini korumaya devam ettiğine inanılmaktadır.

KAYNAKLAR

BİLGİN, Pınar, (2015), "Güvenlikten İçeri Uluslararası: Türkiye'de Güvenlik ve Laiklik", **Marmara Avrupa Araştırmaları Dergisi**, C. XXIII, S. 2: s. 123-142.

BİLGİN, Pınar, (2003), "Individual and Societal Dimension of Security", **International Studies Review**, S. 5: s. 203-222.

BİLGİN, Pınar, (2017), "Inquiring into Others' Conceptions of the International and Security", **American Political Science Association**, V. 50, Issue 3: s. 652-655.

BOOTH, Ken, (1991), "Security and Emancipation", **Review of International Studies**, V. 17, N. 4: s. 313-326.

BOOTH, Ken, (2007), **Theory of World Security**, Cambridge Studies in International Relations:105, Cambridge: Cambridge University Press,

CALLEO, David, (2009), **Follies of Power, America's Unipolar Fantasy**, Cambridge: Cambridge University Press.

CARROLL, Peter, (2007), "Security Culture: A Personal Perspective from United Kingdom", **Nuclear Security Culture: From National Best Practices to International Standards**, (Ed. I. Khripunov- N. Ischenko- J. Holmes), Nato Science for Peace and Security Series E: Human and Societal Dynamics, 23-31.

GARIUP, Monica, (2009), **European Security Culture: Langue, Theory and Policy**, Farnham: Ashgate Publishing Limited.

KESZTHELYI, Andras, (2015), "Age of Cyber Crime and Culture of Security", **Science Journal of Business and Management. Special Issue: The Role of Knowledge and Management's Tasks in the Companies**, V. 3, No. 1-1: s. 39-45.

KHRIPUNOV, Igor, Ischenko, Nikolay and Holmes, James R. (Ed.) (2007), ***Nuclear Security Culture: From National Best Practices to International Standards***, NATO Science for Peace and Security Series E: Human and Societal Dynamics.

KRAUSE, Keith, (1999), "Cross-Cultural Dimensions of Multilateral Non-Proliferation and Arms Control Dialogues: An Overview", ***Culture and Security: Multilateralism, Arms Control and Security Building***, (Ed. K. Krause), London: Psychology Press.

MORGENTHAU, Hans, (1948), ***Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace***, New York: Alfred A. Knopf.

MITROPOLITSKI, Simeon, (2011), "Weber's Definition of the State as an Ethnographic Tool for Understanding the Contemporary Political Science State of the Discipline", ***Canadian Political Science Association***.

NAIM, Moises, (2013), ***The End of Power: From Boardrooms to Battlefields and Churches to States, Why Being in Charge isn't What It Used to Be***, New York: Basic Books.

NYE, Joseph S., (2007), ***The Powers to Lead***, Oxford: Oxford University Press.

ROER, Kai, (2015), ***Building a Security Culture***, Cambridgeshire: IT Governance Publishing.

ROSENAU, James N., (1990), ***Turbulence in World Politics: A Theory of Change and Continuity***, New Jersey: Princeton University Press.

WAEVER, Ole, (1998), "Securitization and Desecuritization", ***On Security***, (Ed. R. D. Lipschutz), New York: Columbia University Press, 39-69.

YURDUSEV, Nuri A., (2003), ***International Relations and Philosophy of History: A Civilizational Approach***, New York: Palgrave MacMillan.